

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (bakalářská)

Religionistika

Tematické okruhy:

1. **Náboženství v pohledu religionistiky** (náboženství jako pojem každodenního jazyka, funkcionální a substanciální definice náboženství, normativní koncept náboženství, náboženství jako pojem religionistického metajazyka, vztah religionistiky a teologie)
2. **Hledání počátků náboženství** (výchozí místa a předpoklady evolucionistického modelu, animismus (Tylor), dynamismus (Maret), počátky náboženství dle Frazera, depravační teorie původu náboženství (Schmidt), responzivní teorie (Heller))
3. **Dialogická religionistika W. C. Smitha** („dialogické“ pojetí oboru, role religionistiky v mezináboženském dialogu, konec „náboženství“?, „víra a kumulativní tradice“)
4. **Rudolf Otto a Mircea Eliade** (posvátné a numinózní u Otta a Eliadeho, religionistika u Otta a Eliadeho, momenty numinózního, posvátné jako kategorie a priori, Eliadeho fenomenologie a hermeneutika, Eliadeho koncepce „hierofanií“, protiklad posvátného a profánního)
5. **Aplikovaná hermeneutika J. Waardenburga** (výchozí místa, otevřený koncept náboženství, žité a normativní náboženství, explicitní a implicitní náboženství)
6. **Durkheimova sociologie náboženství** (posvátné a profánní, funkce náboženství, magie a náboženství, totemismus, vznik náboženství, náboženství jako „sociální fakt“)
7. **Weberova sociologie náboženství** (náboženství ve vztahu k hospodářskému jednání a společnosti, Weberova teze o „odkouzlení světa“, typologie náboženských společenství podle Webera a Troeltsche, církve, sekta, hereze, kult, dominance a občanské náboženství v soudobé sociologii náboženství)

8. **Freudův pohled na náboženství a současná psychoanalýza** (Freudův osobní zápas s náboženstvím, výklad náboženských jevů v klasické psychoanalýze, zakotvení náboženství v nejranějším psychickém vývoji, struktura osobnosti, Freudovi následovníci)
9. **Jungova hlubinná psychologie náboženství** (Jung jako náboženská osobnost, archetypy a kolektivní nevědomí, funkce náboženství pro psychické zdraví, krize křesťanství podle Junga)
10. **Stvoření a obraz světa v náboženstvích starověku** (stav světa před stvořením, stvoření, uspořádání světa, sféry světa, mytologické obrazy, ikonografie)
11. **Řád, chaos a etické normy v náboženstvích starověku** (ustanovení a udržování řádu světa, chaos jako „pralátka“ i trvalé ohrožení, otázka původu zla ve světě, morálka a etika, posmrtný soud)
12. **Lidský vztah k bohům a komunikace s nimi – král, kněz, věštec, člověk** (komunikace mezi božskou a lidskou sférou světa, král jako prostředník, kněžská péče o bohy, věštec a prorok, otázka osobní zbožnosti)
13. **Hlavní židovské svátky a jejich charakteristika**
14. **Významné momenty životního cyklu v judaismu** (narození, dětství, studium, manželství, smrt a pohřeb)
15. **Základní modlitební rity v judaismu** (původ a charakteristika modlitebních ritů)
16. **Vznik islámu, osobnost Muhammadova a Korán** (jedna či dvě kratší mekkánské súry a jedna delší súra medínská)
17. **Pilíře islámské víry**
18. **Konfuciánství** (obecná charakteristika, základní principy a vztahy, kanonizace konfuciánství a vznik meritokracie, úloha konfuciánství v tradiční společnosti, konfuciánství ve 20. století, konfuciánství v Koreji, Japonsku a Číně)
19. **Taoismus** (myšlenkové zdroje taoismu, základ taoistického učení, taoismus filozofický a náboženský, vztah taoismu k čínskému lidovému náboženství, přínos taoismu pro rozvoj východoasijské společnosti)
20. **Buddhismus** (proměny filozofického buddhismu, základy buddhistické nauky, hlavní směry, jejich společné rysy a odlišnosti, vztah buddhistických sekt ke státní moci)
21. **Theravádový a mahájánový buddhismus** (rozdíly mezi theravádou a mahájánou, nejdůležitější mahájánové inovace a texty, o něž se tyto inovace opírají)
22. **Zenový a tibetský buddhismus** (vznik a vývoj obou tradic, jejich charakteristické znaky a jednotlivé školy)

23. **Náboženství véd** (charakter a texty védského náboženství, poselství upanišad a jeho důsledky pro vývoj náboženství na Indickém poloostrově)
24. **Šivaismus, višnuismus a šaktismus** (charakteristika jednotlivých tradic, manifestace božstev, tantra)
25. **Daršany a bhakti** (jóga a védánta, charakteristika bhaktické zbožnosti, purány a Čaitanja)
26. **Náboženství v postmoderní společnosti** (typy duchovního života v postmoderní společnosti, otázka spirituality a religiozity)
27. **Kořeny a vývoj hnutí Nového věku** (navázání hnutí Nového věku na esoterickou tradici a Theosofickou společnost, vznik hnutí Nového věku a jeho vývoj až do dnešní doby)
28. **Sdílené náboženské předpoklady hnutí Nového věku** (pojetí světa a člověka v hnutí Nového věku, transformace jednotlivce i společnosti, milenialismus, příklad jedné z aktivit v rámci hnutí Nového věku)

Literatura:

Následující seznam sestává z několika dílčích seznamů, které se vztahují vždy k některému oboru religionistiky, a tedy několika otázkám. Při státní závěrečné zkoušce předloží student seznam odborné literatury, s níž se během studia seznámil.

DURKHEIM, E. *Elementární formy náboženského života*. Praha, 2002.

ELIADE, M. *Pojednání o dějinách náboženství*. Praha, 2004.

ELIADE, M. *Posvátné a profánní*. Praha, 1994.

HORYNA, B. *Úvod do religionistiky*. Praha, 1994, s. 18-29.

HORYNA, B., PAVLINCOVÁ, H. *Dějiny religionistiky. Antologie*. Olomouc, 2001.

OTTO, R. *Das Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*. Breslau, 1917. (Česky: *Posvátno. Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě*. Praha, 1998. V českém překladu hrubé chyby, nutné číst alespoň s přihlédnutím k anglickému překladu: *The Idea of the Holy*. Oxford, 1968.)

SMITH, W. C. *The Meaning and End of Religion. A new approach to the religious traditions of mankind*, New York, 1963.

SOUKUP, V. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha, 2000.

WEBER, M. Protestantská etika a duch kapitalismu. In *Metodologie, sociologie a politika*. Praha, 1998, s. 185-245.

WEBER, M. *Sociologie náboženství*. Praha, 1998.

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha, 2007.

Z následující literatury, která se týká starověkých kultur a náboženství, je k bakalářské zkoušce potřebný pouze výběr na základě studentovy volby:

ASSMANN, J., *Egypt. Teologie a zbožnost rané civilizace*. Praha, 2002.

BOTTÉRO, J. *Nejstarší náboženství: Mezopotámie*. Praha, 2005.

Duchovní prameny života. Stvoření světa ve starých mýtech a náboženstvích. Praha, 1997.

HRUŠKA, B. *Kultovní život starého Sumeru*. Praha, 1995.

HRUŠKA, B., MATOUŠ, L., PROSECKÝ, J., SOUČKOVÁ, J. *Mýty staré Mezopotámie: Sumerická, akkadská a chetitská literatura na klínopisných tabulkách*. Praha, 1977.

HRUŠKA, B., PROSECKÝ, J., SOUČKOVÁ, J., BŘEŇOVÁ, K. *Encyklopedie mytologie starověkého Předního východu*. Praha, 2003.

JANÁK, J. *Brána nebes. Bohové a démoni starého Egypta*. Praha, 2005.

JANÁK, J. *Staroegyptské náboženství I. Bohové na zemi a v nebesích*. Praha, 2009.

KERÉNYI, K. *Mytologie Řeků I a II*. Praha, 1996 a 1998.

LEXA, F. *Staroegyptské čarodějnictví*. Praha, 1996.

NEŠKUDLA, B. *Encyklopedie bohů a mýtů starověkého Říma a Apeninského poloostrova*. Praha, 2004.

NEŠKUDLA, B. *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*. Praha, 2003.

PROFANT, M., PROFANTOVÁ, N. *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*. Praha, 2007.

VERNER, M., BAREŠ, L., VACHALA, B. *Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta*. Praha, 1998.

VLČKOVÁ, J. *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*. Praha, 2006.

FILIPI, P. *Církev a církve*. Brno, 2000.

FILIPI, P. *Křesťanstvo*. Brno, 1998.

NEUNER, P. *Ekumenická teologie*. Praha, 2002.

Korán, překlad Ivana Hrbka.

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha.

DE VRIES, S. P. *Židovské obřady a symboly*. Praha, 2008.

DI SANTE, C. *Židovská modlitba. K počátkům křesťanské liturgie*. Praha, 1995.

NOSEK, B., DAMOHORSKÁ, P. *Úvod do synagogální liturgie*. Praha, 2005.

- NOSEK, B., DAMOHORSKÁ, P. *Židovské tradice a zvyky*. Praha, 2010.
- ANDO, V. *Malá encyklopedie taoismu*. Praha, 2010.
- BEER, R. *Symboly tibetského buddhismu*. Praha, 2005.
- BONDY, E. *Čínská filosofie. Poznámky k dějinám filosofie*. Praha, 1993.
- Buddhistická svatá písma. Šestnáct arhatů*. Praha, 1995.
- CONZE, E. *Stručné dějiny buddhismu*. Brno, 1997.
- DAWSON, R. *Konfucius*. Praha, 1994.
- GUTER, J., HLAVIČKA, J. *Bohové a symboly staré Číny*. Praha, 2005.
- HARTZ, P. R. *Taoismus*. Praha, 1996.
- HOUBLEROVI, T. a D. *Konfucianismus*. Praha, 1997.
- Hovory Konfuciovy*. Praha, 1940, 1995, 2010.
- CHENG, A. *Dějiny čínského myšlení*. Praha, 2006.
- I-ťing. Kniha Proměn*. Praha, 1996.
- Kniha mlčení. Texty staré Číny*. Praha, 1994.
- KNIPE, D. M. *Hinduismus. Experimenty s posvátnem*. Praha, 1997.
- KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. *Základy asijských náboženství I, II*. Praha, 2004, 2005.
- KOLMAŠ, J. *Malá encyklopedie tibetského náboženství a mytologie*. Praha, 2009.
- LAO-C'. *Tao te ťing: O tao a ctnosti*. Praha, 1971, 2003.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: cesta k osvícení*. Praha, 1997.
- Lexikon východní moudrosti*. Olomouc, 1996.
- LOPEZ, D. S. *Příběh buddhismu. Průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*. Brno, 2003.
- MCGREAL, I. P. *Velké postavy východního myšlení*. Praha, 1998.
- MILTNER, V. *Vznik a vývoj buddhismu*. Praha, 2001.
- OBUCHOVÁ, L. *Čínské symboly*. Praha, 2000.
- OVERMYER, D. L. *Náboženství Číny: svět jako živý organismus*. Praha, 1998.
- PALMER, M. *Taoismus*. Praha, 2002.
- POWERS, J. *Úvod do tibetského buddhismu*. Praha, 2009.
- SCOTT, D., DOUBLEDAY, T. *Zen*. Praha, 2002.
- Velké učení; Doktrína středu*. Lásenice, 2008.
- VOCHALA, J. *Konfucius v zrcadle sebraných výroků*. Praha, 2009.
- WERNER, K. *Náboženství jižní a východní Asie*. Brno, 1995.
- WERNER, K. *Malá encyklopedie hinduismu*. Brno, 1995.

WINKELHÖFEROVÁ, V. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha, 2006.

WONG, E. *Taoismus*. Praha, 1997.

ZBAVITEL, D. *Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti*. Praha, 1993.

HAMPLOVÁ, Dana. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Praha, 2013.

HOŠEK, P. *A bohové se vracejí. Proměny náboženství v postmoderní době*. Jihlava, 2012.

NEŠPOR, Z. R. *Příliš slábi ve víře*. Praha, 2010.

VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*. Praha, 2004.

V Praze dne 15. 12. 2016